

การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ เชียงบังคับ

นาย นรินทร์ ตั้งศรีไพโรจน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-583-464-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018918 11237590x

Compulsory Licensing of Copyright

Mr. Narintorn Tangsripairoje

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-583-464-5

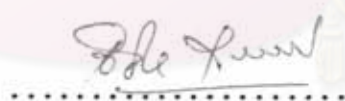
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ
โดย นาย นรินทร์ ตั้งศรีไพโรจน์
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ธัชชัย ศุภผลศิริ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทนิติศาสตร์

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วิษราภัย)

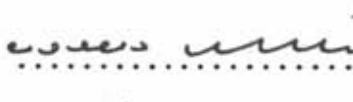
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ไชยยศ เทมะรัชตะ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ธัชชัย ศุภผลศิริ)

ศูนย์วิจัยทรัพย์สินทางปัญญา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

.....กรรมการ
(อาจารย์ ปรินญา ตีตุง)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ยรรยง พวงราช)

.....กรรมการ
(อาจารย์ วิชัย อริยะนันทกะ)

หนังสือพิมพ์ ดั่งศรีไฟโรจน์ : การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ (Compulsory Licensing of Copyright) อ.ที่ปรึกษา : รศ. ธัชชัย ศุภผลศิริ, 296 หน้า. ISBN 974-583-464-5

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิจัยระบบการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับตามอนุสัญญาลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศที่สำคัญ 2 อนุสัญญา ได้แก่ อนุสัญญาเบอร์นเพื่อการคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม และอนุสัญญาลิขสิทธิ์สากล รวมทั้งวิเคราะห์ถึงรูปแบบต่างๆ ของระบบการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับในต่างประเทศ เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยให้เหมาะสมขึ้น

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ในปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคม และการทำซ้ำได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แนวความคิดของระบบการใช้งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรมไม่อาจจะคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจของเจ้าของลิขสิทธิ์ให้ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการที่ผู้อื่นนำผลงานของเขาไปใช้ได้โดยง่าย อีกทั้งแนวความคิดของระบบการใช้งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรมไม่สามารถทำให้งานลิขสิทธิ์แพร่หลายไปสู่สาธารณชนได้ดีเท่าที่ควรเพราะลักษณะของการใช้งานจะมีลักษณะเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือครอบครัวเท่านั้น ซึ่งระบบการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับสามารถเข้ามาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เหล่านี้ได้ นอกจากนี้ยังเป็นระบบที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ และสาธารณชนในการนำงานลิขสิทธิ์มาใช้เพื่อป้องกันการทำลายตลาดลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ กล่าวคือระบบนี้ ผู้ขอใช้งานสามารถใช้งานลิขสิทธิ์ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน แต่ต้องจ่ายค่าตอบแทนอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ อาจกล่าวได้ว่า สิทธิเด็ดขาดในการอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้สิทธิโดยเฉพาะเจาะจงหรือโดยความยินยอมถูกแทนที่ด้วยค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ซึ่งรูปแบบของค่าตอบแทนแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเป็นผู้กำหนดอัตราค่าตอบแทนการใช้สิทธิ และบัญญัติไว้ในบทบัญญัติของกฎหมาย ลักษณะที่สอง เจ้าของลิขสิทธิ์จะไม่ถูกตัดสิทธิในการเข้ามาทำการเจรจา เรื่องค่าตอบแทนการใช้สิทธิกับผู้ขอใช้สิทธิแต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ถ้าผู้กรณีไม่อาจตกลงกันได้ เจ้าหน้าที่ในทางศาล หรือเจ้าหน้าที่ในทางบริหาร จะเป็นหน่วยงานที่เข้ามากำหนดจำนวนค่าตอบแทนการใช้สิทธิให้แทนคู่สัญญาดังกล่าว โดยเทียบเคียงกับอัตราค่าตอบแทนการใช้สิทธิที่กฎหมายได้กำหนดไว้

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา
ปีการศึกษา ๒๕๓๖

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C370262 : MAJOR LAW

KEY WORD: COMPULSORY / LICENSING / COPYRIGHT

NARINTORN TANGSRIPAIROJE : COMPULSORY LICENSING OF COPYRIGHT.
THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. DHAJJAI SUBHAPHOLSIRI. 296 pp. ISBN
974-583-464-5

The main objective of this thesis is to study about a Compulsory License system as in the two major multilateral conventions : The Berne Convention for the protection of literary and artistic works (Paris Act, 1971) and Universal Copyright Convention (U.C.C., 1971).

As a general rule, this research found that, in the modern world, the advance of technology of communication as well as the reproduction of protected works have been rapidly developed and posed new problems. A Fair Use Concept could not preserve economic rights of the right owners when copyright works have been used by the others. Since some uses of protected works are free. In addition, copyright works cannot be shared by a wide public because such fair use will serve only for the benefit of private use or for the benefit of individual person.

Compulsory License can solve such problems and can make copyright works available to the public. It prevents any injury of the right owners in the market place. Furthermore compulsory license system provides conveniences for most copyright proprietors and public; namely, in some cases the right owner is not given an absolute right subjecting all uses of the protected work to his prior authorisation, but only the right to equitable remuneration for each use.

Equitable remuneration can be separated into two categories. First, remuneration which is determined by the competent authorities and provided in the law. Second, remuneration which bases on the negotiation between copyright owners and users. However, under a certain condition, if copyright owners and users could not reach an agreement, judicial authorities or administrative authorities will settle remuneration for the parties by comparing with the remuneration in the provisions.

ภาควิชา.....
นิติศาสตร์

สาขาวิชา.....

ปีการศึกษา.....
2536

ลายมือชื่อผู้ผลิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ ธัชชัย คุณผลศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัยมาด้วยดีตลอด รวมทั้งกรุณาตรวจสอบข้อผิดพลาดแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณต่อ ท่านศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ ท่านอาจารย์ปริญญา ดีผดุง ท่านอาจารย์ ยรรยง พวงราช และท่านอาจารย์ วิชัย อริยะนันทกะ ที่ได้กรุณา รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำชี้แนะและแนวทางของการวิจัย ตลอดจนตรวจลอบความถูกต้องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา ร.ต.อ. พันเลิศ ตั้งศรีไพโรจน์ คุณนรินทร์ ตั้งศรีไพโรจน์ ที่สนับสนุนในด้านการเงิน บัณฑิตต่าง ๆ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา และขอขอบคุณ คุณจงทิม เคนถาวร ที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านภาษาต่างประเทศ อีกทั้งบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน สำหรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทนำ.....	ช
บทที่	
1. ลักษณะทั่วไปของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ เชียงบังคับ.....	1
ตอนที่ 1 ประวัติและความเป็นมาของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ เชียงบังคับ....	1
ตอนที่ 2 แนวความคิดของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ เชียงบังคับ.....	8
1. ความหมายของการอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยไม่สมัครใจ.....	11
2. รูปแบบของการอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยไม่สมัครใจ.....	12
3. ความแตกต่างระหว่างการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ ซึ่งกำหนดไว้โดยกฎหมาย และการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ เชียงบังคับ.....	14
4. การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ เชียงบังคับ ในอนุสัญญาลิขสิทธิ์ ระหว่างประเทศ.....	15
ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์ เชียงบังคับ กับสิทธิทางศิลปกรรมและสิทธิในเชิงเศรษฐกิจ.....	20
1. การอนุญาตให้ ใช้ลิขสิทธิ์ เชียงบังคับกับสิทธิทางศิลปกรรม.....	20
2. การอนุญาตให้ ใช้ลิขสิทธิ์ เชียงบังคับกับสิทธิในเชิง เศรษฐกิจ....	21
3. ลักษณะการนำเอาระบบการอนุญาตให้ ใช้ลิขสิทธิ์ เชียงบังคับมาใช้	22
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการอนุญาตให้ ใช้ลิขสิทธิ์ เชียงบังคับ กับการใช้ งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรม.....	27

1.	การใช้งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรม	
	ตามอนุสัญญาลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ.....	28
	1. หลักเกณฑ์ตามอนุสัญญาเบอร์นฯ.....	28
	2. หลักเกณฑ์ตามอนุสัญญากรุงโรม.....	31
2.	ปัญหาที่สำคัญของการใช้งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรม.....	36
	1. การถ่ายสำเนาเอกสาร.....	37
	2. การบันทึกงานภายในบ้าน.....	44
3.	การใช้งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่.....	49
4.	แนวความคิดการเรียกค่าตอบแทนในการใช้งานลิขสิทธิ์	
	โดยเทคโนโลยีสมัยใหม่.....	51
2.	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับในอนุสัญญาระหว่างประเทศ.....	55
ตอนที่ 1	อนุสัญญาเบอร์นเพื่อการคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม	
	ค.ศ. 1886.....	55
	1. Berlin Act, 1908.....	55
	2. Rome Act, 1928.....	58
	3. Brussel Act, 1948.....	60
	4. Stockholm Act, 1967.....	66
	5. Paris Act, 1971.....	66
	1. สิทธิในการแพร่เสียงแพร่ภาพ.....	66
	2. สิทธิในการบันทึกงาน.....	78
ตอนที่ 2	อนุสัญญาลิขสิทธิ์สากล ค.ศ. 1952.....	86
	1. ลักษณะทั่วไปของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ.....	86
	2. สิทธิในการแปล.....	87
ตอนที่ 3	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับสำหรับประเทศกำลังพัฒนา.....	96
	1. ลักษณะทั่วไปของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับสำหรับ	
	ประเทศกำลังพัฒนา.....	96
	2. ความต้องการของประเทศกำลังพัฒนา.....	97

3.	บทบัญญัติพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนา.....	98
1.	ลักษณะทั่วไป.....	98
2.	คำจำกัดความของประเทศกำลังพัฒนา.....	99
3.	ลักษณะสำคัญของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ สำหรับประเทศกำลังพัฒนา.....	101
4.	กระบวนการตามกฎหมาย.....	103
5.	ระยะเวลา.....	104
6.	สิทธิต่าง ๆ ซึ่งอาจอยู่ภายใต้ระบบการอนุญาต ให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ.....	105
7.	หลักการไม่ต่างตอบแทน.....	105
4.	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับสำหรับสิทธิในการแปล....	106
1.	การแปลเพื่อจุดประสงค์สำหรับการแพร่เสียงแพร่ภาพ..	113
2.	กฎ 10 ปีสำหรับการแปลและการจำกัดสิทธิในการแปล..	115
5.	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับสำหรับสิทธิในการทำซ้ำ...	116
3.	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับในต่างประเทศ.....	124
ตอนที่ 1	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับในประเทศที่อยู่ในระบบ ภาคพื้นยุโรป.....	124
1.	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับในประเทศฝรั่งเศส.....	127
2.	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับในประเทศสหพันธ์ สาธารณรัฐเยอรมัน.....	128
3.	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับในประเทศญี่ปุ่น.....	131
ตอนที่ 2	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ ในประเทศที่อยู่ในระบบแองโกลแซกซอน.....	141
1.	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับในประเทศสหรัฐอเมริกา..	144
2.	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับในประเทศอังกฤษ.....	173
ตอนที่ 3	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับในระบบประเทศกำลังพัฒนา....	207
1.	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับในประเทศอินเดีย.....	208

4.	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับสำหรับประเทศไทย.....	214
ตอนที่ 1	โครงร่างของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับสำหรับประเทศไทย	214
1.	พันธกรณีของประเทศไทยกับอนุสัญญาว่าด้วย การคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ.....	214
2.	พันธกรณีของประเทศไทยที่จะต้องผูกพันตามอนุสัญญาเบอร์เนา.	215
3.	ระบบการอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยไม่สมัครใจ ตามอนุสัญญาเบอร์เนา.....	221
4.	ขอบเขตของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับตาม Berlin Act, 1908.....	224
5.	ขอบเขตของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับตาม Paris Act, 1971.....	226
ตอนที่ 2	ความจำเป็นของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ สำหรับประเทศไทย.....	238
1.	เหตุผลของการให้มีระบบการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ..	238
2.	ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521.....	239
3.	การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับสำหรับประเทศไทย.....	247
ตอนที่ 3	ความเหมาะสมของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ สำหรับประเทศไทย.....	261
1.	ความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิแต่เพียงผู้เดียว และระบบการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ.....	262
2.	ความสัมพันธ์ระหว่างการอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยเฉพาะเจาะจง และระบบการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ.....	264
3.	ข้อดี - ข้อเสียของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ.....	267
1.	ข้อดีของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ.....	267
2.	ข้อเสียของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ.....	270

๕. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	278
รายการอ้างอิง.....	292
ประวัติผู้เขียน.....	296

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คำว่า "การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ" มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์ ซึ่งได้บัญญัติไว้ทั้งในอนุสัญญาเบอร์นเพื่อการคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม ค.ศ. 1886 และอนุสัญญาลิขสิทธิ์สากล ค.ศ. 1952 การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับนี้เป็นคำที่ยังไม่รู้จักกันแพร่หลายในประเทศไทย อันเนื่องมาจากกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยมิได้บัญญัติยอมรับหลักการดังกล่าวเอาไว้ ทั้งที่การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับเป็นสิ่งที่ได้มีมานานแล้ว โดยมีทั้งประเทศที่ยอมรับและไม่ยอมรับหลักการดังกล่าว ในแต่ละประเทศที่ยอมรับหลักการนี้ก็จะกำหนดบทกฎหมายในลักษณะที่กว้างขวางแตกต่างกันออกไปอันมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมกับวิวัฒนาการทางแนวความคิด เกี่ยวกับระบบกฎหมายลิขสิทธิ์ของตน รวมไปถึงสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจภายในของแต่ละประเทศ

ระบบกฎหมายลิขสิทธิ์สำหรับประเทศไทย เป็นระบบผลระหว่างกฎหมายลิขสิทธิ์ในระบบสิทธิในการทำสำเนาและระบบสิทธิของผู้ประพันธ์ แต่เป็นระบบผลสมที่ค่อนข้างไปในทางระบบสิทธิในการทำสำเนาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การศึกษาแนวความคิดในเรื่องหลักการจำกัดสิทธิในการใช้การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับจะเป็นประโยชน์ในลักษณะที่จะรักษาคุณภาพ ระหว่างประโยชน์สาธารณชนและประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์บนพื้นฐานแห่งความชอบธรรม ที่จะเอื้อประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย โดยใช้กฎหมายลิขสิทธิ์เป็นกลไกในลักษณะที่เข้ามาจัดระเบียบของสังคมสำหรับผลประโยชน์ทั้งสองประการดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ความรู้เบื้องต้นในหลักการจำกัดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์ ให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดขอบเขตกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยในอนาคต ให้มีหลักการจำกัดสิทธิในสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ได้เพิ่มเติมยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพของสังคม และเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศที่ยังต้องการรับเทคโนโลยีหรืองานสร้างสรรค์ต่าง ๆ จากต่างประเทศ

ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ

1. ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างที่สำคัญของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ ซึ่งในแต่ละประเทศมีวิวัฒนาการทางแนวความคิดเกี่ยวกับระบบกฎหมายลิขสิทธิ์ของตนแตกต่างกันออกไป และเป็นการศึกษาถึงความจำเป็นที่ต้องมีการจำกัดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ โดยระบบการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับและเพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวความคิดพื้นฐานเบื้องต้นในการที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพของสังคม และเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ซึ่งปัญหาในเรื่องนี้กฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยตาม พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักการดังกล่าวกำหนดไว้

2. ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตของงาน ที่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ เพื่อรักษาประโยชน์ของสังคมและประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้สร้างสรรค์ ให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมได้ในเวลาเดียวกัน โดยไม่เข้าไปก้าวกาลังละเมิดสิทธิพื้นฐานอันได้แก่สิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์มากเกินไป

3. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดของเขตของการใช้งานลิขสิทธิ์ ภายใต้การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้บุคคลภายนอกผู้ขอใช้งานได้นำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และแน่นอน

4. ปัญหาเกี่ยวกับการนำเอาการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ มาใช้กับประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งประเทศไทยด้วย เพราะประเทศเหล่านี้ยังเป็นประเทศที่ยังต้องการเทคโนโลยีหรืองานสร้างสรรค์ใหม่ ๆ จากต่างประเทศที่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว อีกทั้งเป็นการสนับสนุนการใช้งานลิขสิทธิ์ที่ถูกต้องแทนการลักลอบการใช้งานลิขสิทธิ์ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาประวัติและแนวความคิด เกี่ยวกับหลักการจำกัดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ในระบบการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ

2. ศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างการใช้งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรม กับการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ

3. ศึกษาถึงขอบเขตของงานลิขสิทธิ์แต่ละประเภทที่ตกอยู่ภายใต้ ระบบการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับตามอนุสัญญาลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ

4. ศึกษาเปรียบเทียบการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับระหว่างอนุสัญญาเบอร์น์และอนุสัญญาลิขสิทธิ์สากล

5. ศึกษาถึงโครงสร้างของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับในแต่ละประเทศ เพื่อกำหนดโครงสร้างการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ ที่เหมาะสมกับระบบกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย

6. ศึกษาถึงขอบเขตของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับสำหรับประเทศกำลังพัฒนา

7. ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนำเอา การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ มาใช้ในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

เป็นการศึกษาถึงความรู้เบื้องต้นในลักษณะทั่ว ๆ ไปของ การอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับตามอนุสัญญาลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ และศึกษาถึงการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับสำหรับประเทศกำลังพัฒนาเพื่อนำมาเป็นแนวทางวิเคราะห์ในอันที่จะนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนากฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้ดำเนินการวิจัยโดยเอกสาร (Documentary Reserch) ซึ่งศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากหนังสือ บทความ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ ในลักษณะวิเคราะห์และเปรียบเทียบ

ทฤษฎีและแนวความคิดพื้นฐาน

แนวความคิดของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ เป็นหลักการจำกัดสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ สืบเนื่องมาจากเหตุผล 2 ประการ ได้แก่

1. เนื่องมาจากปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคม และการทำซ้ำได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งลักษณะของการใช้งานในทางปฏิบัติของผู้ใช้งานไม่สามารถขออนุญาตใช้งานล่วงหน้าจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อนได้ อีกทั้งเป็นปัญหาที่ยุ่งยากในการที่จะค้นหาตัวเจ้าของลิขสิทธิ์เพื่อการขออนุญาตใช้งานลิขสิทธิ์และจ่ายค่าลิขสิทธิ์แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ในแต่ละครั้งที่มีการขอใช้งาน

อันก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่ผู้ขอใช้งานอย่างมาก อีกทั้งงานบางประเภท เช่น การแพร่เสียง
แพร่ภาพทางโทรทัศน์หรือทางสถานีเครือข่าย เทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านี้มีความจำเป็นที่จะต้อง
ใช้งานลิขสิทธิ์เพื่อการสื่อสารต่อมวลชนหรือออกโฆษณาในลักษณะที่สะดวกรวดเร็ว เพื่อการสื่อสาร
สู่สาธารณชน

2. เป็นผลมาจากเหตุทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับค่าลิขสิทธิ์เป็น
การตอบแทนจากการใช้งานลิขสิทธิ์ของตน และเป็นการป้องกันมิให้มีการผูกขาดในการใช้งาน
ลิขสิทธิ์เพียงบุคคลเดียว รวมทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาความยากในการจับกุมตรวจสอบผู้กระทำ
การละเมิดลิขสิทธิ์อีกด้วย

ดังนั้น ทฤษฎีการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ที่มุ่งรักษาดุลยภาพระหว่างประโยชน์ของเจ้าของ
ลิขสิทธิ์กับประโยชน์สาธารณชนที่จะใช้งานลิขสิทธิ์ เพื่อพัฒนาสังคมและความก้าวหน้าทางความรู้
ด้านวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในค่าตอบแทนของเจ้าของลิขสิทธิ์จึงถูก
จำกัดให้น้อยลง โดยจำกัดให้ได้รับตามอัตราที่กฎหมายได้กำหนดไว้เท่านั้น หลักการดังกล่าวจะเป็น
ประโยชน์ในการนำงานลิขสิทธิ์มาใช้ให้อย่างแพร่หลายอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน และใน
การพัฒนาประเทศเพราะงานลิขสิทธิ์บางอย่างมีคุณค่าต่อสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากวิทยานิพนธ์

1. ได้รับความรู้เกี่ยวกับแนวความคิดในหลักการจำกัดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในกรณี
ของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ
2. ได้รับความรู้ที่เป็นแนวทางในการนำเอาหลักการจำกัดสิทธิในสิทธิแต่เพียงผู้เดียว
ของเจ้าของลิขสิทธิ์ ในกรณีของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับมาใช้สำหรับประเทศไทย
3. อาจกำหนดขอบเขตของการอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์เชิงบังคับ ให้เหมาะสมกับ
ประเทศไทยอันเป็นประเทศที่ยังรับเทคโนโลยี หรืองานสร้างสรรค์ต่าง ๆ จากต่างประเทศ
4. เสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อเป็นประโยชน์ในการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์
ของประเทศไทยในอนาคต